

Vysoké školy a zaměstnavatelé: východiska, poznatky a výzvy

Radim Ryška

Centrum pro studium vysokého školství

Konference Hodnocení kvality vysokých škol

Brno, 17. května 2019

VŠ univerzitního typu tradičně zaměřeny na výuku a výzkum

Od konce 19. století v USA a 60. let 20. století v Evropě sílí důraz na působení univerzit ve svém okolí (město, region)

Předpokládá se pozitivní vliv univerzit na:

zaměstnanost, rozvoj průmyslu a služeb pomocí inovací, kulturního potenciálu (kulturní aktivity, popularizující přednášky), kapacit sociální péče apod.

Od 70. let tlak na socio-ekonomický přínos VŠ pro udržení/zvýšení ekonomické konkurenceschopnosti země ..
... v souvislosti s přechodem ke „společnosti znalostí“

Způsob působení VŠ ve společnosti znalostí:
lokálně, regionálně i globálně

Spolupráce VŠ se zaměstnavateli:

průmysl, služby, státní správa samospráva

profilace studijních programů

spolupráce ve VaV (parky, inkubátory, start-upy ...)

působení odborníků z praxe ve výuce

sociální a socio-kulturní aktivity VŠ vč. přednášek

výstav apod. pro širokou veřejnost

vystoupení akademických pracovníků v masmédiích ...

Třetí role vysokých škol a dokumenty MŠMT

Třetí role VŠ ve strategických dokumentech MŠMT obsažena dlouhodobě
DZ MŠMT 2016-2020, str. 3, str. 8

„Vedle vzdělávací a tvůrčí činnosti je neméně důležitou rolí vysokých škol i jejich **přímé společenské působení a obecně tzv. „třetí role“**. Vysoké školy **přispívají k šíření poznatků a hodnot ve společnosti** mnoha různými způsoby ...“

Rozvedeno ve strategickém cíli č. 4 „Relevance“: **„Vysoké školy budou ve své činnosti reflektovat aktuální společenský vývoj, nejnovější vědecké poznatky a potřeby partnerů. Vysoké školy budou v těsném a oboustranně otevřeném kontaktu s partnery na lokální, národní i mezinárodní úrovni, s absolventy, zaměstnavateli, vědeckými a akademickými institucemi i s neziskovým sektorem a veřejnou správou.“**

Třetí role vysokých škol: poznatky z výzkumů

Kvantitativní:

UBC “The State of European university-business cooperation“, 2016-17, celkem 17 410 respondentů, 329 respondentů z ČR

Absolvent 2018: uplatnitelnost absolventů VŠ včetně hodnocení pohledem zaměstnavatelů, 2018-19, přes 20 tisíc absolventů, téměř 500 zaměstnavatelů

Kvalitativní:

PERIF „Příspěvek vysokého školství k posílení socio-ekonomického rozvoje periferních regionů v Norsku a České republice“, 2016-17 (Ústecký kr., Vysočina, sever Olomouckého kraje)

Studie pro MŠMT o spolupráci VŠ a zaměstnavatelů a o profesní dimenzi vysokoškolského vzdělávání, 2019

UBC (The State of European university-business cooperation)

uvažované aktivity a jejich kategorizace

Oblast	Aktivita
Vzdělávání	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kurikulum – podíl na návrhu 2. Kurikulum – podíl na výuce (<i>např. hostující přednášející</i>) 3. Mobilita studentů (<i>místa pro stáže apod.</i>) 4. Duální vzdělávací programy (<i>část teorie, část praxe</i>) 5. Celoživotní vzdělávání pro osoby business sféry
Výzkum	<ol style="list-style-type: none"> 6. Společné R&D (<i>včetně společně financovaného výzkumu</i>) 7. Výzkum pro business (<i>včetně kontraktového výzkumu</i>) 8. Mobilita odborníků (<i>tj. dočasná mobilita akademiků do podniků a odborníků z podniků na univerzity</i>)
Valorizace	<ol style="list-style-type: none"> 9. Komeracionalizace výsledků R&D (<i>např. licence, patenty</i>) 10. Akademické podnikání (<i>např. spin off firmy</i>) 11. Studentské podnikání (<i>např. start-upy</i>)
Management	<ol style="list-style-type: none"> 12. Řízení (<i>např. participace akademiků v řídicích/správních radách podniků a osob z podniků v radách univerzit</i>) 13. Sdílené zdroje (<i>např. infrastruktura, osoby, vybavení</i>) 14. Podpora průmyslu (<i>dotace, sponzorství a stipendia</i>)

Nejčastější oblasti spolupráce mezi VŠ a podniky:

- Konzultace (*včetně kontraktových vztahů*)
- Výzkum a vývoj (*vč. komercializace výsledků*)
- Studijní praxe (*stáže*)
- Zapojení odborníků z praxe do tvorby a realizace studijních programů

Nejčastější překážky ve spolupráci:

- Byrokracie spojená se spoluprací
- Rozdílné motivace akademiků a zástupců podnikatelské sféry
(podnikatelský důraz na praktickou využitelnost)
- Nedostatek času na spolupráci
- Nedostatečné finanční zdroje
- Nedostatek osob s povědomím o potřebách podniků na VŠ
- Rozdílné chápání rychlosti spolupráce

Absolventi

motivace ke studiu, hodnocení získaného vzdělání, přechod na trh práce, současná práce, kompetence, mobilita

Zaměstnavatelé

obecná část: přijímání vysokoškoláků – absolventů, problém se získáním, spokojenost s jejich kvalitou, změna kvality v minulých 5 letech

vztažená ke konkrétnímu absolventovi: vhodnost úrovně a oboru vzdělání, jeho úroveň kompetencí a úroveň potřebná pro dané místo + otevřená otázka ohledně absolventů

Absolvent 2018: pohled zaměstnavatelů

Spokojenost zaměstnavatelů s kvalitou absolventů přijatých v minulých 2 letech

1/5 velmi spokojeni

1/2 spíše spokojeni

1/5 tak napůl

pár procent: nespokojeni

Změna kvality přijatých absolventů

kvalita se zlepšila 16 %

kvalita zůstala stejná 56 %

kvalita se zhoršila 25 %

PERIF: VŠ a rozvoj regionů

Na základě **syntézy 6 případových studií** (3 ČR: UPOL, VŠPJ, UJEP a 3 norské) identifikovány problémy komplikující realizaci třetí role VŠ v periferních regionech.

Jde o následující problémy:

- Faktická izolace (nekomunikace) rozhodovatelů a vlivných spolurozhodovatelů jak sektorově (horizontálně) tak i dle organizační úrovně (vertikálně: národní, regionální, lokální)
- Velké množství strategických dokumentů vs. reálně dokumentovatelné výsledky
- Nedostatek mezisektorových analýz (regionální rozvoj + univerzita + např. kapacity NGOs) a mezisektorových projektových aktivit

PERIF: VŠ a rozvoj regionů

- **Dilema kapacitních omezení:** množství požadavků (AKREDITACE), také výzkum pro praktické inovace nebo publikace (RIV body)? ... apod.
- **Koordinační orgány:** fungují, *ale kdo v reálu akontabilní a komu?* (činnost často nehonorována)
- **Financování:** projekty jako krátkodobá „řešení“.
Ale co návaznost a udržitelnost?
- **Problém různých volebních cyklů** (státní správa, samospráva, univerzita, soukromý sektor): nutnost koordinace, změny mandátů v čase

Doporučení (výběr)

- Omezit psaní nových strategií, místo toho **více strategicky uvažovat** – i proto:
- Implementovat mezisektorové, stabilní finanční nástroje se středně, dlouhodobou udržitelností
- Využít finanční prostředky evropských strukturálních fondů
- Validovat data sbíraná pro statistické účely
- (Re)formulovat omezený počet vyhodnotitelných cílů (zvýšit, snížit, zavést ...)
- Provádět **hodnocení dopadu** (vybrané klíčové aktivity) a řídit se jimi

Studie pro MŠMT (2019): spolupráce VŠ a zaměstnavatelů

5 případových studií, různé obory, rozhovory se vzdělavateli, s vedením VŠ a zástupci praxe, resp. dalšími partnery (krajská samospráva, profesní komory apod.)

1. Zapojení zástupců praxe do rozhodnutí o skladbě a náplni předmětů
2. Zapojení zástupců praxe do rozhodnutí o kapacitě jednotlivých studijních programů, případně o otevírání programů nových či rušení stávajících
3. Přímé zapojení odborníků z praxe do výuky (přednášky, semináře, workshopy...)
4. Spolupráce s aplikační sférou při zadávání, vedení, konzultování a oponování kvalifikačních (bakalářských, diplomových) prací
5. Spolupráce na projektech a zakázkách
6. Komunikace s partnery z praxe
7. Problémy a bariéry
8. Odborná praxe studentů
9. Příklady dobré praxe

Dosud zpracované výsledky

velká rozmanitost přístupů, které fungují

- partnerství na úrovni školy, fakulty, katedry, jednotlivce
- obor / oborová struktura
- veřejná / soukromá

Třetí role vysokých škol: **poznatky z výzkumů**

Studie pro MŠMT: spolupráce VŠ a zaměstnavatelů

Součástí studie: zahraniční přístupy, příklady dobré praxe:

SASKO: iniciativa Dresden – concept

Účastní se:

zástupci města, významní regionální aktéři z vědy, průmyslu a kultury

Cíl:

lépe koordinovat vzájemné projekty, které mají vliv na hospodářský a kulturní rozvoj regionu

Z pohledu univerzity TU Dresden:

iniciativa slouží k upevnění stávajících forem transferu a spolupráce a nalézání nových možností propojení univerzity s regionem a jeho významnými aktéry

OECD 2019

https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/university-industry-collaboration_e9c1e648-en#page1

PROJEKTY:

Assessing the Impacts of the Policy Mix for Knowledge Transfer, 2017-18

Assessing the Impacts of the PUBLIC Research Systems, 2015-16

2019-20: zaměření na „knowledge co-creation“

Tvorba podpůrného prostředí

Nalezení způsobu hodnocení spolupráce se zaměstnavateli a všech rozmanitých aspektů naplňování třetí role, ale např. i všech aspektů tvůrčí činnosti

při posuzování kvality vysokých škol

CSVŠ

rovnováha výzkumu kvantitativního a kvalitativního

mapování rozmanitého prostředí spolupráce

šíření a sdílení informací

příklady dobré praxe, zahraniční zkušenosti

Výzvy širší & obecnější

Posílit vliv atmosféry svobody vysokých škol na společnost a utváření zdravého prostoru pro tvůrčí působení člověka

Vliv vysokých škol na zdravý rozvoj společnosti:
hledání a nalézání řešení výzev dnešního života

Podpora rozvoje člověka,
dát obsah celoživotnímu učení pro široké spektrum obyvatel

Třetí role vysokých škol: **výzvy**

Děkuji za pozornost

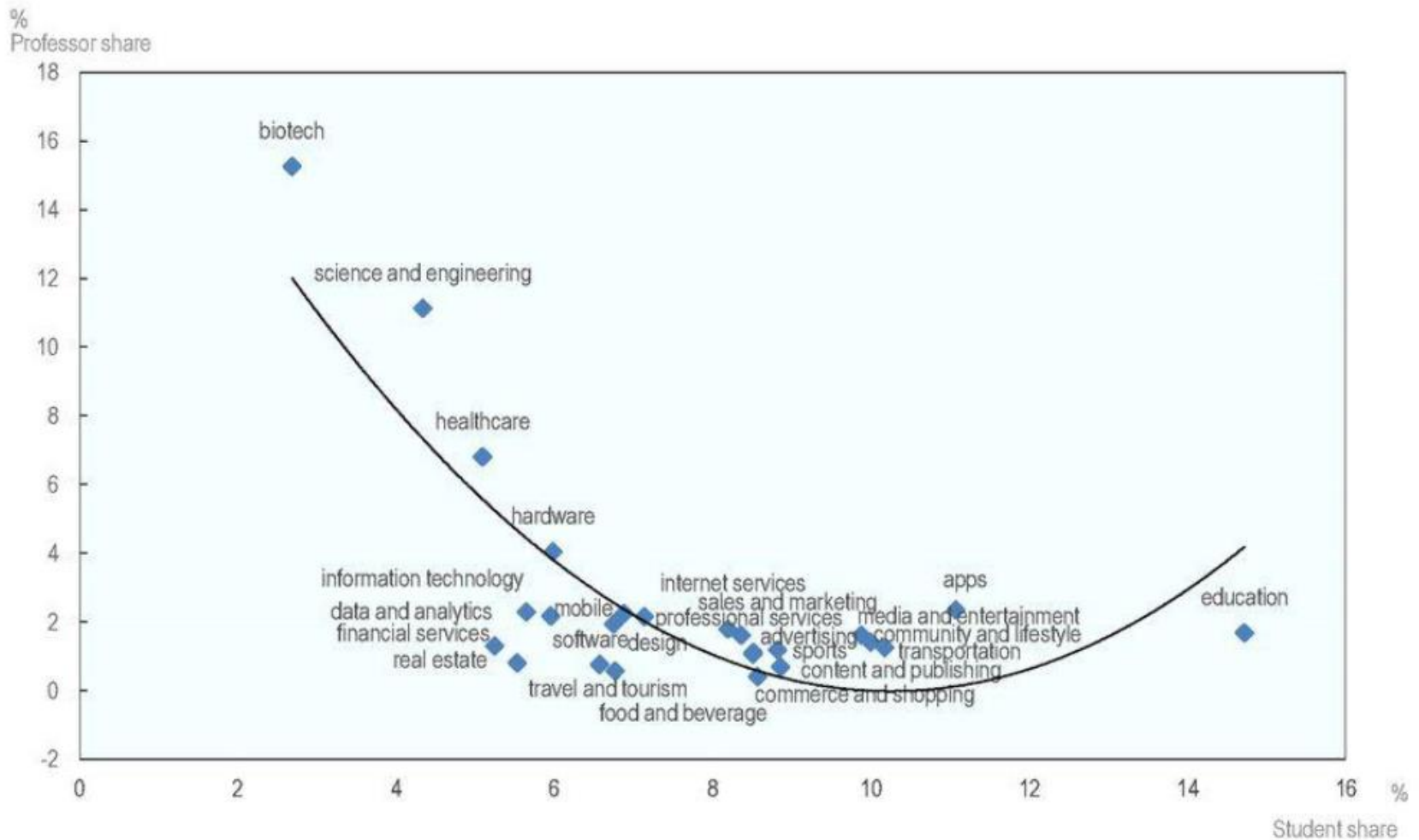

ryska@csvs.cz

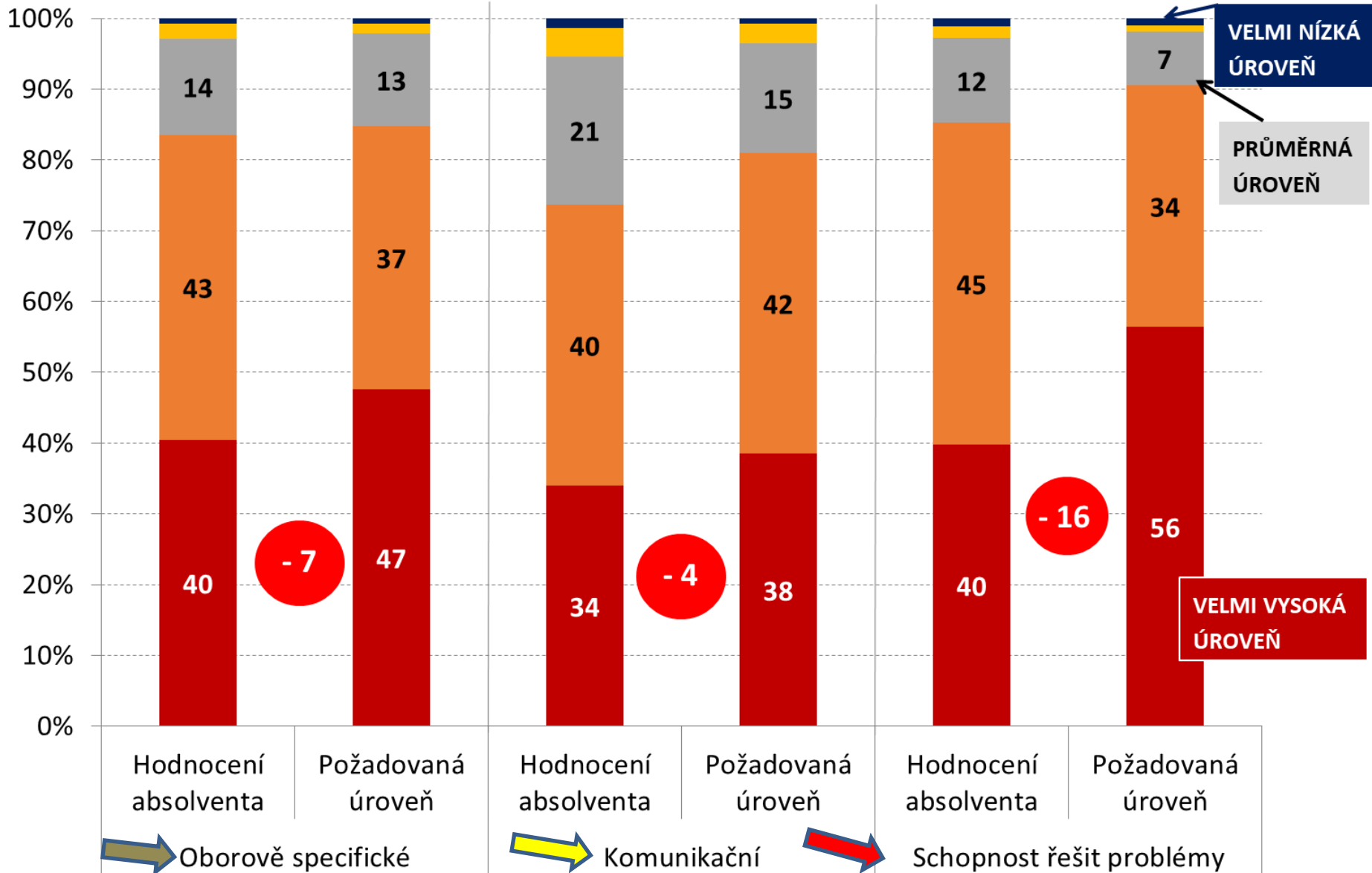
Třetí role vysokých škol: **výzvy**

Figure 2.10. **Professor-founded vs. student-founded start-ups, by technological field**

2001 - 2016

Absolvent 2018: hodnocení kompetencí absolventů pohledem zaměstnavatelů

Hlavní literatura

- Arbo, P., Benneworth, P. (2007) *Understanding the Regional Contribution of Higher Education Institutions: A Literature Review*. Paris: OECD.
- Benneworth, P., de Boer, H., Jongbloed, B. (2015) Between good intentions and urgent stakeholder pressures: Institutionalizing the universities' third mission in the Swedish context. *European Journal of Higher Education*, 5(3), 280-296.
- Benneworth, P., Pinheiro, R., Sánchez-Barrioluengo, M. (2016) One size does not fit all! New perspectives on the university in the social knowledge economy. *Science and Public Policy*, 43(1), 731-735.
- Brada, M., Hanzelková, A. (2015) Třetí role vysokých škol: výzkumná zpráva. IPN KREDO, doplňkový úkol. Presentation Available at <<https://www.slideshare.net/ipnkredo/tet-role-eskch-vysokch-kol-vzkumn-zprva-ipn-kredo>>
- Chatterton, P., Goddard, J. (2000) The Response of higher education institutions to regional needs. *European Journal of Education*, 35(4), 475-496.
- Clark, B. (1998) *Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation*. New York: Pergamon Press.
- Etzkowitz, H., Leydesdorff, L. (2000) The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university-industry-government relations. *Research Policy*, 29(2), 109-123.
- Krčmářová, J. (2011) The third mission of higher education institutions: Conceptual framework and application in the Czech Republic. *European Journal of Higher Education*, 1(4), 315-331
- Laredo, P. (2007) Revisiting the third mission of universities: toward a renewed categorization of university activities? *Higher Education Policy*, 20(4), 441-456.
- Maassen, P., Olsen, J.P. (eds.) *University Dynamics and European Integration*. Dordrecht: Springer.
- Orzabayeva, B., Davey, T., Ryska, R., Koucký, J., Meerman, A., Muros, V.G., Melonari, M. (2017) The state of Czech university-business cooperation: The university perspective. Available at <<https://www.ub-cooperation.eu/index/presentations>>.
- Peer, V. and Penker, M. (2016) Higher education institutions and regional development: a metaanalysis. *International Regional Science Review*, 39(2): 228-253.
- MŠMT (2004) Koncepce reformy vysokého školství v ČR. [Higher Education Reform Concept] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
- MŠMT, 2010. Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2011–2015. Praha: MŠMT.
- MŠMT, 2015. Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2016–2020. Praha: MŠMT.
- Pinheiro, R., Benneworth, P. and Jones, G.A. (eds.) (2012a) *Universities and Regional Development: A Critical Assessment of Tensions and Contradictions*. Milton Park and New York: Routledge.
- Urbánková, J. (2007) Vliv univerzity na regionální rozvoj. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta.
- Vorley, T., Nelles. (2008) Conceptualising the academy: Institutional development of and beyond the Third Mission. *Higher Education Management and Policy*, 20(3), 109-126.